

Popelvár najväčší na svete

Kde bolo, tam bolo, v sedemdesiatej siedmej krajine, za červeným morom, za sklenným vrchom a za drevenou skalou bolo jedno mesto a v ňom býval kráľ, ktorý mal troch synov. Dvaja starší holi takto naoko poriadni Šuhajci, ale ten tretí, to bol len taký Popelvár, čo spoza pece ani nevyzrel. Raz postaví si ti ich otec pred seba a rečie:

„Synkovia moji, už ste, chvalabohu, chlapi na miesto, mohli by ste sveta skúsiť, či z vás dačo vystane. – Pôjdete po staršom!“

A najstarší, hneď do toho hotový, vypýtal si od otca hodne peňazí, dobrého koňa, ligotavú zbroj; – odobral sa a išiel vo meno božie! Putoval celý rok po horách, po dolách, po pustatinách, až naostatok prišiel k medenej hore.

„Dost' som sa už natúlal,“ povedal si. „Ale mi ani nebude ľúto, keď len z tejto hory pamiatku so sebou donesiem.“

Uprizeral sa – uprizeral na tú medenú horu a odlomil si z nej jednu halúzku.

Keď domov došiel, ešte zďaleka volal na otca:

„Otec môj, otec môj, bolže som vám ja d'aleko! Či vidíte, táto halúzka je až hen z medenej hory!“ Ale otec odpovedal:

„Načo si sa to aj púšťal z domu a túlal sa toľko? Veď ja s tvojou materou chodieval som dakedy k medenej hore na raňajšok. Z teba, ako vidím, slabý chaseň vezme svet. – Podžže ty, môj stredný; čo si ty vyberieš na cestu?“

Vybral si aj ten stredný dobrého koňa, ligotavú zbroj; nabral peňazí na cestu, odobral sa pekne od domácich – a šiel! O rok prišiel aj on k medenej hore a odlomil si z nej halúzku na pamiatku. Ale stúpal d'alej, bo už vedel, že by ho otec len vyhanbil, ak by len toľko skúsil ako jeho brat. Chodil, blúdil po horách, po dolách, po pustatinách, až zase po roku prišiel k striebornej hore.

„Hej,“ povie si, „tuto môj brat nebol. Ale to človek ani neslýchal takýto zázrak, takáto krásna strieborná hora!“

Uprizeral sa – uprizeral na tú horu a odlomil si z nej strieborný prútik, aby mu uverili, kde on hen bol.

Keď domov dochodil, ešte zďaleka volal:

„Otec môj, otec môj, bol som vám ja ešte d'alej! Pozrite, tento prútik je až hen zo striebornej hory!“

Ale otec odpovedal:

„Veru nemáš čím pochváliť sa ani ty. Veď ja s tvojou materou chodieval som dakedy k striebornej hore dopoludnia. Vidím len, že je z vás dvoch nič. A čože z teba tretieho?!“

„Čo boh dá, to bude!“ povedal na to ten tretí. „Keď je už na mne rad, skúsím i ja svoje šťastie!“ A tu milí bratia dobre nezašli sa od smiechu, že ešte aj Popelvár chce pustiť sa do sveta, ktorý dosiaľ od pece nebol ani na krok. A otec – akosi zamyslený – nezastal bo. Tu nás Popelvár rozžialil sa, že ho tak za nič nemajú, a nechal ich tam.

Rozžialený chodil po dvore a ani nevedel, ako dostal sa ku kope hnoja. Na hnoji ohrieval sa jeden prašivý koník a ten Popelvára takto oslovil:

„Popelvár, nežiaľ sa ty nič! Budeme my dvaja dobrí kamaráti spolu. Predstúp ty ešte raz smelo pred otca a nevyžiadaš si na cestu nič inšie, iba mňa a ten zhrdzavený paloš z komory, veď tvoj otec vie ktorý. Nebude ti bo chcieť dať, ale ty stoj len na svojom a bude všetko dobre.“

Podakoval sa Popelvár koničkovi za radu a predstúpil ešte raz pred otca.

„Nuž, čože ty, akože ty, Popelvár? Vari by si predsa chcel do sveta?“

„Chcel, otec môj!“ odpovedal Popelvár smelo. „A čože si žiadaš na cestu?“

„Nič inšie, otec môj, len ten zhrdzavený paloš z komory a toho prašivého koníka na hnoji!“

Pokrútil otec hlavou a sprvotky nechcel mu to dať, že nač by mu to bolo; ale potom na všetko mu privolil. Opásal si Popelvár zhrdzavený paloš, ulapil konička na povrieslo a viedol. Tu ešte len zachodili sa bratia od smiechu a ľudia po meste stávali na diváky, ako podlamujú sa koníkovi kolená, ako viazne do blata a Popelvár musí dvíhať si ho sám za každým tretím krokom. Ale podvíhal si ho verne a nerobil si z toho všetkého nič.

Po psote, po biede vyknísali a vyvliekli sa z mesta von. Tu Popelvár zosadol, že si konička radšej povedie. Ale milý koník len striasol sa a hneď bol z neho krásny tátošik.

„Ej,“ povedá, „veďže si ty, Popelvárko, nemysli, že som ja hod'asaký koník; veď som ja tvojho otcov tátoš. Ani ten paloš ti je nie ako druhé paloše. Ale čo mu rozkážeš, všetko do kolena zrube. Mňa si ale naobročíš, dáš mi za korytko ovsu a za korytko ohňa!“

Rád bol Popelvár, že také veci má, a doniesol hneď svojmu tátošovi za koryto ovsu a za koryto ohňa. Ten to všetko chytro pohltal a len tak žilky v ňom ihrali.

„Sadaj, Popelvár,“ rečie tátoš, „bo d'alekú cestu máme!“

Vysadol Popelvár a už leteli ponad doly, ponad hory, že tieto len ako mraveniská mrvili sa pod nimi. O chvíľku tátoš zastal:

„Tu je,“ povedá, „hora medená, po ktorú tvoj najstarší brat za rok došiel a po ktorú ja tvojho otca s materou na raňajšok nosieval som. Zosadni a daj mi za korytko ovsu, za korytko ohňa!“

Nič nemeškal, naobročil si tátošika a leteli zas, že len tak menili sa im doly, hory pred očima. O chvíľku tátoš zadupotal:

„Tu sme,“ povedá, „na striebornej hore, po ktorú tvoj starší brat za dva roky chodil a po ktorú tvojho otca, mater dopoludnia nosieval som. Zosadni a daj mi za korýtko ovsu, za korýtko ohňa!“

Len čo nahltal sa tátoš ovsu a ohňa, už leteli zase; len tak preletúvali popod nich doly, hory, akoby okom mihol- O chvíľku zastal tátoš ešte raz:

„No, tu sme už na zlatej hore, kde tvoji bratia nikdy neboli – Ale naobroč ma ešte raz, donesiem ťa k tvojmu otcovmu priateľovi na noc!“

Popelvár si tátoša ovsom a ohňom naobročil. Len dakoľko skokov urobili a tam ti už stáli na dvore veľikého zámku.

Vnišiel Popelvár dnu a poklonil sa pekne pánovi, ako svojho otca priateľovi.

„Ej, ej, synak môj,“ čudoval sa mu kráľ do očí, „Či by to ozaj tak bolo, žeby som ja ešte na moje staré dni živého človeka videl a žeby si ty bol môjho priateľov syn? No, ale ti aj z očí dobre vyzerá, a keď si dnes prešiel cez tri hory, to len môj priateľ mohol svojho syna tak ku mne vypraviť. Ej, veď takých priateľov ani nebolo, ani nebude, ako sme my boli s tvojím otcom, kým sme za mladi bojuvali proti tej ježibabe – veď ti hádam otec povedal o nej?“ „Vravieť, nevraľ nič takého,“ rečie Popelvár; „ale mi paloš sebou dal!“

„Ej, veď ten paloš dosť nazrážal Ba bábinho vojska! Ale čože! Čím viac ho zrážal, tým viac rojilo sa ho zo zeme. Na staré kolená nechali sme to potom všetko tak!“

„No, skúsia to moje mladé ruky,“ povie Popelvár. „Ačak nebudete mať nie proti tomu?“

„Ej ba, šanoval by ťa, mladú krv. Aj radšej vráť sa! Lebo ježibaba zohnala všetko vojsko proti mne a ešte do rána udrie na nás. Ja, ako ja, čo aj zhyniem, len či ty mladý ostaneš. Aspoň chýr o mne otcovi zanesieš.“

Ale Popelvár neustúpil. Ledva svitalo, už sedel na tátošovi a poberal sa s kráľovským vojskom proti ježibabinmu vojsku, ktoré ako dáko more bolo rozlialo tam na jednej lúke. Vprostred vojska stála ježibaba sama na jednom postavisku, z ktorého očima iskrila a rozkazy vydávala.

„Len sa smelo do nich!“ zvolal Popelvár a sám pustil sa popredku. Svoju palošíku rozkázal rúbať a ten stínal všetko do kolena. Hlavy padali ako makovice, ale to všetko nič nepomohlo, keď bábinho vojsko ako i zo zeme rástlo a čo ho raz postínali, to ho vždy viac pribúdalo. Predsa Popelvár prerúbal sa s palošíkom až k tomu bábinmu postavisku a rozkázal palošíku, aby už teraz to stavisko zrúbal. Hneď bola ježibaba z neho dolu na zemi a vlada jej opadla. Popelvár kázal ju na márne kusy rozsekať. Keď bolo po ježibabe i jej vojsko zmizlo, len akoby bolo odrazu prepadlo sa do zeme.

Bolže starý kráľ rád, že si na svoje staré dni od tej ježibaby oddýchne a chcel Popelvára hostiť u seba, dokiaľ by sa mu len bolo páčilo. Ale Popelvár nemal pomeškania, bo si myslel, že už predsa voľač vo svete vykonal, s Čím by mohol pred otca predstúpiť. I tak vybral sa hneď domov a nebavil sa ani po ceste, iba kým pri zlatej, striebornej a medenej hore tátoša ovsom a ohňom naobročil a kým si z každej hory po ratoliestke odlomil.

Keď pred rodinné mesto došli, tátoš premenil sa zase na prašivého koníka a len tak nohami zapletal. Ľudia na diváky stávali a zachodili sa od smiechu. Bratia robili si posmešky z neho. Ale otec pýtal sa vážne:

„No, syn môj, kdeže si mi chodil?“

„Pozrite, otec môj!“ vravel už teraz Popelvár. „Odkiaľ je táto medená halúzka, tam som bol na raňajšok; odkiaľ je tento strieborný konárik, tam som bol dopoludnia; odkiaľ je táto zlatá ratolesť, tam som bol spoludnia a večer som obsadol na noc za zlatou horou u vášho priateľa. Pozdravuje vás srdečne!“

„Ďakujem za pozdravenie! A ty, synak, chlap si, keď si mi ho doniesol. Ale môj starý priateľ ešte žije? Neskazila ho tá prekliata ježibaba, čo sme my proti nej bojuvali? No, hovorže, hovor!“

„Chcela ho, ale mu viac nič neurobí. Tej sme i postavisko zrúcali, i ju palošík na márne kusy rozsekal, i vojsko prepadlo sa jej do zeme!“

Otec bol nad tým cele uvelebený a vyzozprával milému synkovi ešte aj o troch svojho priateľových dcérach, z ktorých bola jedna krajšia ako druhá. Ale že tie tej ježibabini synovia, draci, odvliekli a tam dakde v dierach držia. Aleže to by bol víťaz, kto by tie vyslobodil.

A Popelvárovi bolo treba len to počuť, hneď bol na všetko hotový. Otec by rád bol už býval, aby sa mu ani nebolo vyrieklo, bo chcel mať hodného syna pri sebe a vec to bola nebezpečná. Ale keď Popelvár sám chcel, nuž mu naposledok privolil ísť a šťastie skúsiť.

Šiel Popelvár rovno k tátošikovi svojmu a rečie mu:

„Koníček môj, pôjdeme ešte do cesty!“

„Viem,“ povedá tátošik, „čo chceš. Ale podobral si sa na veľa. Bo tých drakov ešte nikto neprevládal, aj ty neviem, ako obideš.“

„Ako boh dá, tak bude,“ povie Popelvár. „Ani ježibabu dosiaľ nepremohli a my sme ju predsa skántrili. Len my, tátoško môj, poďme!“

„Keď už len tak chceš,“ preriekol naostatok tátoš, „lenže sa teda vyberme!“

Ráno na svitaní šli a veru len tak ako prv: cez to mesto ledva vliekli sa a ľudia smiali sa im. Hej, ale za mestom striasol sa tátošik, nahltal sa ovsu a ohňa a už leteli, až preleteli i medenú i striebornú i zlatú horu a na noc stavili sa zase u otcovho priateľa vo veľikom zámku. Tam im boli radi a kráľ by bol Popelvára na rukách nosil od samej radosti, že ho zase vidí. A len ho už unúkal, aby si posedel, aby si pohovel, aby pohostil a pobavil sa u neho.

„Ej, nie mi je tak na pohovenie, na pobavenie,“ hovorí Popelvár. „Radšej hádam pôjde i vám len o to, ako by som vaše dcéry vyslobodil.“

„Tie najlepšie ani nespomenúť,“ zasmútil sa kráľ. „Tie sú už tam a nik nevymôže ich z pazúrov tých drakov. Na to, synak, nedávaj sa ani ty, bo tam zahynieš.“

„Zahyniem, nezahyniem, poručenobohu. Ale mne vy už aspoň cestu ukážete k tým drakom.“

Dlho krútil kráľ hlavou, či mu má na to privoliť, či nie. Ale naostatok mu len prisľúbil, že poč možno, odprevadí ho a ukáže mu cestu k tým dieram podzemným, kde tí draci bývajú.

Na druhý deň vybrali sa a šli za drahý čas cez tú samú krajinu, Čo boli vybojovali od tej ježibaby, až prišli na samý samučičký kraj. Tu ukázal mu kráľ pozďaleka jednu dieru a vrel:

„Vidíš, tam je moja najstaršia u draka s troma hlavami. Ak podarí sa ti toho zbiť, ona sama ti ukáže cestu ku svojej sestre. Idže teda zbohom!“

„Zbohom putujte aj vy naspäť a nezabývajte na mňa!“ Tak rozžehnal sa Popelvár s kráľom i s jeho družinou a šiel už potom sám do tej diery.

Dlho kotal po nej sem i tam, kde by toho draka vykotal; ale nie. Až raz zazrie svetlo. Ide proti tomu svetlu a príde pred krásny zámok. Smelo vníde dnu a tam ti mu príde v ústrety pekná kňahyňa, najstaršia dcéra kráľova, a víta ho, ale neveselo:

„Jaj, človeče boží, kde vzal si sa tu? Od toľkých rokov som tu zakliata a ešte som ľudský parsún nevidela! Ale škoda ťa, pekný mládenec, škoda ťa! Ak môj muž príde, hneď ťa zožerie!“

„Ako boh dá, tak bude!“ povie Popelvár. „Ale by som už len rád merať sa s ním a teba vyslobodiť.“

Vtom zahrnel na dvore dvadsaťpäťcentový budzogán, až zem zatriasla sa.

„Jaj, to je môj muž a viac nikto nemôže ani von ani dnu,“ vykrikla predesená kňazná. „Tu máš tento prsteň, keď skrútnješ si ho na prste, za sto chlapov sily dostaneš. A len uchýľ sa voľakde, aby ťa priam nezdrapil.“

Ledva dopovedala, už drak vpálil dnu, poňuchal na všetky strany a zareval:

„Ženo, človečina smrdí! Kde je, kto je, že ho zjem.“

„Ach, mužiček môj drahý, kde by vzala sa tu človečina? Ved' vieš, že tuná nechyrovať ani vtáčika ani vrábika, nie že by to človečika.“

„No nič, ženo! Človečina smrdí, sem s ňou! Lebo hneď teba zožeriem,“ reval drak ešte horšie a vyplazenými jazykmi vylizoval si rozďavené pysky.

Tu Popelvár postavil sa sám pred kňaznú, aby ju drak voliak neschmatol a povedal:

„Tu som ti, čo chceš so mnou?“

„Ba ty so mnou? A či si ty chlap, že tak smelo odpovedáš?“

„Ak neveríš, pod' sa za pasy!“ rečie mu Popelvár.

„Keď tak chceš, nedbám. Pod' von na tok, kde nám bude aspoň priestranejšie,“ povie drak.

Vyšli na ten tok. Popelvár si paloš odpásal a prsteň na ruke okrútol. Hneď očul v sebe za sto chlapov sily. Drak špatné zamumlal, pochytil Popelvára a vrazil ho po kolená do hlíny. Ale Popelvár zrezka vyskočil, pochytil draka a uderil ho po pás do zeme. Sťažka podvíhal sa drak, ale vrazil ešte potom Popelvára tiež po pás do tej hlíny. Len teraz pozbieral sa Popelvár a tak mrštil drakom na jeden myk do hlíny, že tomuto iba hlavy von trčať ostali. Nehnul sa drak, iba rozďavené pysky jazykmi zalizoval a plameň z nich púšťal, dobre Popelvár tam nezhorel. Ale rozkázal palošíku a ten sfaklil hlavy draka, že krv ako z hocakého hoväda na všetky strany syčala.

Keď Popelvár prišiel ku kňaznej, tá ho od radosti bozkala a bola by hotová bývala vybrať sa hneď s ním domov. Ale Popelvár nemal ani strpenia., kým mu len neukázala cestu ku svojej mladšej sestre. Dost' sa mu tá naprevrávala, že tam drak strašnejší so šiestimi hlavami, ale on vo meno božie len šiel.

Prišiel k druhému zámku a vnišiel dnu. Tam stredná kňahyňa. I táto len rukami od divu zalomila:

„Jajže, človeče boží, kde vzal si sa tu? Od toľkých rokov tuná som zakliata a ešte som ani podoby človeka nevidela. Ale utekaj, krásny mládenec! Môj muž hneď tu, zožerie ťa!“

Nebolo jej ani to dopovedať, už v povetrí zahučalo a päťdesiatcentový budzogán tresol na dvor, až zatriasla sa zem.

„Jaj, to môj muž a viac nikto nemôže ani von ani dnu,“ vykrikla predesená kňazná. „Tu máš skoro tento prsteň, keď okrútnješ si ho na prste, za dvesto chlapov sily dostaneš. A už len maj sa na pozore!“

Uchýlil sa Popelvár a mal času. Bo drak vpálil dnu, ňuchal na všetky strany a reval:

„Ženo, človečina smrdí! Kde je, kto je, nech ho zjem.“

„Ach, mužiček môj drahý, kde by vzala sa ti človečina? Ved' vieš, že tuná nechyrovať ani vtáčika ani vrábika, nie že by to človečika.“

„No nič, ženo, človečina smrdí, sem s ňou! Lebo i hneď teba zožeriem!“ reval drak ešte horšie a vyplazenými jazykmi vylizoval si rozďavené pysky. Popelvár postavil sa hneď sám pred kňaznú, aby ju ozaj drak voliake neschmatol a povedal:

„Tu som ti, čo chceš so mnou?“

„A tyže červík, čo? Len či si ty naozaj chlap, keď tak smelo odpovedáš?“

„Ak neveríš, pod' sa za pasy!“ rečie mu Popelvár.

Drak iba mumlal, že s takou potvorou zapodievať sa musí, ale vyšli von na tok, na priestranstvo. Pochytil drak šuhaja a vrazil ho po pás do zeme. Ale tento si už bol skrútol prsteň a mal za dvesto chlapov sily. Vyskočil teda ako nič; stisol draka cez poly, že kosti v ňom sprasťali. I mykol ho odrazu do zeme, že mu iba hlavy von trčali. V strachu a v jede vyplazil drak jazyky a z rozďavených pyskov púšťal dym a oheň na Popelvára. Zavolať tento na palošík a hneď hlavy fľkali a krv na všetky strany syčala ako z hováda. V horúcom plameni aj palošík ustával. Ale mu Popelvár jednoducho privolával, aby len ťal do toho; kým len všetkých šesť hláv nesfaklil.

Vydýchol si Popelvár a vrátil sa ku kňažnej. Táto ho srdečne objala a bola by hotová bývala vybrať sa hneď s ním domov. Ale on nemal ani pozhovenia, kým mu len neukázala cestu k svojej najmladšej sestre.

„Akože by sme,“ povedá, „aj ukázali sa otcovi na oči, keby som mu vás všetky tri neprivedol!“

S tým šiel vo meno božie ďalej.

Šiel dlho starými horami, rudnými cestami, až prišiel k tretiemu zámku, kde u dvanásťhlavého draka bola tá najmladšia. I táto len zhrozila sa a rukami zalomila:

„Jaj, človeče boží, kde berieš sa tuná? Od toľkého času som tuná zakliata, čo som obraz ľudský nevidela, a teraz bádám teba uvidím prvého i posledného. Ach, utekaj, krásny mládenec, utekaj! Môj muž hneď tu, zožerie ťa!“

Ani to nedopovedala a už stocentový budzogán tresol na dvor. Zhučalo to, až všetko triaslo sa a viac nikto nemohol ani von ani dnu.

„Jaj, čože to bude, už sme v klepci! Ale vezmi skoro tento prsteň, keď okrutneš si ho na prste, za tristo chlapov sily dostaneš. A už len varuj sa!“

Už drak dvere otváral, ňuchal na všetky strany a reval:

„Ženo, človečina smrdí! Kde je, kto je, nech ho tu skmášem!“

„Ach, mužiček môj drahý, kde by vzala sa ti človečina?“ krotila ho ona. „Veď vieš, že tuná nechyrovať ani vtáčika, ani vrábika, nie že by to človečika!“

„Nič nenaprevrávaš, ženo! Tu človečina smrdí, sem s ňou! Ak nie, teba zožeriem!“ reval drak ako sto hromov a vyplazenými jazykmi vylizoval si rozďavených dvanásť papúl.

Popelvár skočil pred kňažnú, aby ju ozaj ten drak voliake neschmatol. I rečie:

„Tu som ti, čo chceš so mnou?“

„Ba ty, červiačik, čo tu hľadáš? Len či si ty naozaj chlap, že tak smelo odpovedáš?“

„Ak neveríš, pod' sa za pasy!“ rečie Popelvár.

Drak iba mumlal, že taká pačmaga pletie sa mu tuná do cesty, ale vyšli pekne von na tok, na priestranstvo.

„No, chyt' ma, ty črvotoč,“ vraví drak; „lebo ak by som ťa ja chytil, viac by si kasu nedúchal; nevedel by som ani to, či som dakedy v dákych rukách bol, či nie.“

A veru milý Popelvár chytil draka, že tomuto trocha aj v očiach mrklo, a mrštil ním po kolená do zeme. Jaj, ale čože to bolo drakovi? Ten vyskočil a vrazil Popelvára po pás do zeme. Pozbieral sa Popelvár a skrútol si ešte raz všetky tri prstene na prstoch; hneď mu sily pribudlo, akej ešte nemal. Pochytil už teraz draka cez poly, čo len tak prašťalo; vrazil potvoru do zeme, že jej iba hlavy von trčali, i rozďavila pysky, vyplazila jazyky; ale aj dym a plameň valil sa z nich na všetky strany. Sám Popelvár omdlieval od horúčosti. Tu palošík vyskočil z pošvy sám. Keď to Popelvár videl, len jednoducho volal naň a povzbúdzal ho:

„Palošíček môj zlatý, tni, sekaj, kým len všetko nezrúbeš!“

Aj s palošíkom bolo v ohni všelijak; ale čo raz hlava odfrkla, to menej páľilo ho; nuž ich len postíňal všetky.

Vydýchol si Popelvár ešte len teraz a šiel ku kňažnej. Tá iba milým okom pozrela naňho, a keď tak aj on pozrel na ňu, veru popáčila sa mu; lebo bola oveľa krajšia od tých druhých. Ale nebolo Času na meškanie. Zobrali v tom zámku, čo tam bolo drahého, položili všetko na tátoša a šli. Šli po strednú i po najstaršiu sestru; všade nabrali bohatstva dosť a tátoš doniesol ich so všetkým pekne do otcovského zámku.

Starý kráľ mladol od radosti, keď svoje dcéry videl pred sebou, krajšie ešte a urastlejšie ako prv boli. Nechcel o inšom ani počuť, ako o svadbe, a Popelvár aby si už len vybral tú najmladšiu. Ale Popelvár o tom ani počuť. On náhlil sa len k otcovi rozpovedať, ako čo stalo sa, a potom aby už otec jeho urobil, čo za dobré uzná.

I tak odobral sa a letel na svojom tátošovi ponad hory, doly, iba čo zastavil sa pri zlatej, striebornej a medenej hore, kým si na znamä konáriky z nich poodlamával a tátoša ovsom a ohňom naobročil.

Keď domov pred mesto došli, premenil sa tátoš na prašivého koníka a dovliekol sa ako dolámaný do kráľovského zámku. Ale otec už vyzeral syna a zazrel ho dívajúci sa von oblokom. Hneď zavolať:

„Chvála milému bohu, môj najmilší syn ide!“ A bežal mu naradovaný v ústrety na dvor.

Radosti a otázkam nebolo konca-kraja, kým Popelvár nerozpovedal všetko, ako drakov pobil a tri kňahyne domov doprevadil.

„No chlap si!“ potľapkal ho otec po pleci. „Teraz by už prichodilo len svadbu robiť. Traja ste a tam tiež kňahyne tri, jedna krajšia od druhej!“

A tí dvaja, čo nič nevykonali, miesto toho, čo by holi mali oči zohnúť až k zemi, hneď do toho hotoví. Vybrali sa razom k otcovmu priateľovi, kde dve staršie kňahyne si vypýtali aj domov dovedli ako nevesty. A veselili sa ti a radovali, akoby už celý svet ich bol.

Ale Popelvár len krútil hlavou na to všetko a chodil akýsi zamyslený.

„Čože ti je?“ opytovali sa ho bratia. „Vari ti sliepky chlieb pozobali?“ Ale on im na také reči neodpovedal ani slova.

Raz už potom aj otec opýtal sa ho: „Ej, Popelvár môj, Čože je tebe, že si taký zachmúrený, keď druhí rozveseľujú sa? Rozveseľže sa mi už aj ty, veď si už veľa vykonal na svete!“

Veľa, neveľa, otec môj drahý,“ rečie Popelvár, „ale mne len to pokoja nedá, či ozaj jesto ešte dakto na svete, čo by väčší bol odo mňa?“

Otec urobil sa, akoby nedopočul a začal syna prehovárať, ako by to pekne bolo, keby si aj on dovedol nevestu a prežíval, zažíval si s ňou v milej láske, úprimnosti, ako to pánboh prikázal. Ale Popelvár zas len krútil hlavou a zas len opytoval sa: „Otec môj, či jesto ešte dakto väčší na svete?“ „Jest, syn môj, jest ešte Železný Mních,“ rečie mu na veľa opytovania zasmútený otec. „Ale toho nik neprevládze, bo ten zná všetko, načkoľvek si pomyslí, alebo čokoľvek zvedieť zažiada si a len slovo vyriekne, premení, koho chce, nač chce. K tomu hľadže, nemôž ani zblížiť sa.“

„Ej, ani k ježibabe nik nesmel, ani k jej synom drakom a tam sú už dakde v pekle na dne. Len ja idem aj o tomto poradiť sa k môjmu tátoškovi,“ povedal Popelvár a šiel hneď k svojmu tátošovi.

Smutný stál tátoš na dvore s ovesenon hlavou. Lebo už vedel, čo si pán jeho zamyslel a že to nepriam na dobré vypadne.

„Ej, tátoško môj, čože si mne ty taký smutný?“ opytuje sa ho Popelvár.

„Ej, pán môj,“ rečie mu tátoš, „akože by som ja nebol smutný, keď ty ideš, kde ja ani postaviť sa nemôžem s tebou. Ačak vyberáš sa k Železnému Mníchovi? Ešte len zďaleka budeme, už nás ten premení, na čo chce, a my všetku vládu potratíme. Ja s tebou pred Železného Mnícha nepôjdem.“

„Keď pred neho nepôjdeš, aspoň mi toľko sľúb, že ma až k jeho bydlisku zanesieš,“ povie Popelvár.

„Toľko ti ešte prisľúbiť môžem, ale viac odo mňa nežiadaj,“ povie tátoš.

Popelvár ani viac nežiadal a šiel zase len otca unúvať. Tento ho chcel ešte vždy na inakšie myšlienky nakriatnuť. Ale napokon nechcel mu ani vôľu zlomiť a pustil ho. Dal ale hneď celý zámok čiernym súknom obtiahnuť, ako Popelvár z neho vykročil, a povedal: „Ani to súkno nikdy z neho nezíde, ak nevráti sa môj Popelvár.“

Preletel Popelvár na tátošíkovi ponad medenú, striebornú i zlatú horu a už spúšťal sa k otcovho priateľovmu zámku. Tu ti aj tento zámok čiernym súknom obtiahnutý.

„Milý bože, čože je toto?“ myslí si Popelvár. „Veď tu ešte ani veselie nemalo odstať a už smútok majú!“

A veru bol smútok u otcovho priateľa, lebo dočím veselili sa tam, najmladšia kňahyňa vyšla na prechádzku – a tu ti vraj, spustil sa na ňu Železný Mních a uniesol ju.

Nemal Popelvár ani tak strpenia, a už len aby skôr tam bol, kde Železný Mních býva. Tátoš zanesol ho až neďaleko zámku Mníchovho; ale tam zastal a povedal mu:

„Vidiš, ako trasie sa tam na kuracej nohe; to je Železného Mníchov zámok! Máš času ešte vrátiť sa; lebo istotne viem, že dostaneš sa do Železného Mníchovej moci. Ale urob si, ako chceš; ja ešte tu počkám na teba, čo to s tebou bude!“

„A už poručenobohu, čo bude; ja už len idem!“ povedal Popelvár a šiel pravo do zámku.

Železný Mních myslel si práve na Popelvára; nuž vedel všetko, čo robí sa. Čakal ho vonku na dvore aj s kňahyňou. Kňahyňa milo pozrela na Popelvára, ale Železný Mních len zaškúlil naňho a povedal:

„Už mi ho síce neujdeš! Staň sa prosom!“

V tom okamžení rozsypal sa Popelvár na proso. Neďaleko bolo smetisko a na tom smetisku hrabal kohút. Mních zavolať na kohúta:

„Kohút, pozobaj proso!“ Kohút pozobal proso do zniku a bolo po Popelvárovej moci!

Aj by ten tam bol zanikol, keby nie tej kňaznej. Ale táto húpala, húpala, koľko húpala, čo tu robiť? Až ti pekne prišla k Železnému Mníchovi a naoko ukázala sa mu milá, prívetivá ako nikdy predtým:

„Hľa, teraz páčíš sa mi už, keď takéto divy robiš. Lebo vidím, že tebe rovného na svete niet. Ale počuješ, to by ešte len dač bolo, keby to, čo raz tak

premení ňa, možno bolo zas na také urobiť, ako prv bývalo.“

„Ale id' mi s tým!“ odišiel Železný Mních od nej. Ale ona za ním. Neprestávala ho unúvať dovtedy, kým len jej nevyjavil, že tam a tam v tej svetlici visia na stene dva paloše, ktoré vo dne v noci bez zastatia proti sebe sekajú a keď zakliatu vec medzi ne hodí, i tú síc na márne kusy rozsekajú, ale tá hneď odkľaje sa a bude, čo prv bola.

Nebolo jej viac treba. Vykradla sa na dvor a „ci, kohútik, ci, ci, ci; cibuška, cip, cip, cip!“ privábila k sebe kohúta, chytila a zabila. Proso mu zo zobola vypárala, poutierala a pod' s ním do tej svetlice – hodila ho medzi tie dva paloše. Paloše proso na márne kusy rozsekali, ale Popelvár vyskočil z neho raz krajší. Nedala mu ani ďakovať, ba ani slova šepnúť, aby – preboha – Železný Mních najmenšie neobadal, ani na

nič nepomyslel. Len ho zaviedla do jednej hlbkej temnej komory. Tam aby ani nečuchol, kým ona ďalej cestu nepreklesni. S tým vrátila sa k Železnému Mníchovi, akoby nie nebolo.

Líškala sa mu ešte raz krajšie. A to len, čo chcela prezvedieť sa, v čom on má tú svoju moc. Ale z toho veru nič nebolo. Železný Mních ju naveky od seba odstrčil, kedy o tom najmenšie nadštrkla. A keby si ešte bol pomyslel, prečo doveduje sa ona o tom, nuž by bol hneď o všetkom vedel a bolo by bývalo aj po všetkom. Ale na šťastie teraz mu ani najmenšie na um nezišlo, keď iba domrzal sa pri nej.

Ale kňažná vždy zápät' za ním; líškala sa mu dovtedy, kým len nepreriekol:

No keďže by si už bez toho zaspať nemohla, poviem ti. Tamto na more priletúva každých sedem rokov zlatá kačka. Kto tú kačku ulapí, zlaté vajce z nej vypáre a zje, ten dostane tú moc, čo ja teraz mám: na čo si pomyslí, alebo čo zvedieť chce, to zvie; koho chce, premení, nač chce, len čo slovo prerečie. Dnes mína sa tých sedem rokov a kačka priletí na more hneď teraz zvečera. Zajtra, dá boh, stanem sa zase na nových sedem rokov pánom a ty ešte len potom budeš moja na veky.“

„Tak, Mníšek môj zlatušký, tak!“ uľulkala a učičkala ho kňažná, kým len neusnul. Zatiaľ veru i zmrklo sa a ona išla k moru zlatú kačku vyzerat'. I zazrela ju, plávajúcu po širokom mori. Hneď bežala s novinou k Popelvárovi a rozpovedala mu celú vec.

„Id', Popelvár, id',“ dokladala, „týmto dvermi von z tejto temnice; jednako je už z polnoci. Ale aby si mi na úsvite už ty pánom bol; lebo ináč bude po mne aj po tebe!“

Vyšuchol sa Popelvár ako nie z temnej komory a iba letel k tomu moru. Po mori plávala kačka zlatá, a keď ju začal vábiť „káč, káč, kačička“, sama mu prišla v ústrety. Ale čože? Ledva ju chytil a vajce z nej vypáral, tu stojí nad ním i Železný Mních a driape mu vajce z úst. No, aj Popelvár bol rezký šuhaj! Ruku mu od svojich úst odrazil a ešte ani dobre neprezrel to vajce, už volal naňho: „Bud' divá sviňa!“

V tom okamihu premenil sa Železný Mních na divú sviňu a zutekal do hory.

Už bol Popelvár najväčší na svete; lebo všetko vedel, na čo len pomyslel si, alebo čo zvedieť chcel a oproti postaviť sa jemu – no, tej vlády vari už nik viac nemal, ani mať nebude!

Veselo si išiel k oslobodenej kňažnej a tá usmievajúcí prišla mu v ústrety. Už boli na veky svoji. Bohatstva nabrali, čo by vari pre celý svet postačovalo.

A tátošik len veselo zarehtal, keď ich niesol domov. Stavili sa najprv u jej otca a teu už vopred, ako ich videl prichodiacich, dal čierne súkno strhnúť a zámok červeným obtiahnuť. Veselilo sa tu všetko poddanstvo. Mladý párik ale vybral sa hneď aj s otcom k Popelvárovmu otcovi, kde chýry o nich popredku šli – a tu už zámok i mesto na znak radosti tiež červeným súknom obtiahnutô bolo. Starí králi a priatelia objali sa teraz srdečne, a keď len svoje deti šťastné videli, utiahli sa cele do pokoja a všetko kral'ovanie poručili na najmladšieho Popelvára.

Slávne kral'oval potom Popelvár najväčší na svete – a kral'uje si ešte aj dosiaľ, ak nezomrel.